

II. STUDII, ARTICOLE, OPINII

CARACTERELE JURIDICE ALE CONTRACTULUI DE FIDEIUSIUNE

Av. Valentin-Lucian FLUERARU

Abstract

Although suretyship as a guaranteed mechanism is not a new institution and is used in the civil and commercial circuit with considerable intensity since the emergence of the law, it does not enjoy much attention from a doctrinal point of view.

Suretyship as a legal institution is treated marginally in the specialized literature on the occasion of some analyzes of the theory of obligations or the ways of guaranteeing obligations. In domestic law, at present, we could identify only one important work dedicated to the suretyship.

Through this work, we want to make a brief presentation of the legal characteristics of the suretyship, without claiming to consider this work as having an exhaustive character.

Keywords: *suretyship, legal characteristics, medical public authorities*

JEL codes: K15

1. Accesorialitatea fideiusiunii

Contractul de fideiusiune nu are o existență de sine stătătoare și depinde atât sub aspectul existenței, cât și cel al întinderii, de obligația principală asumată de debitor, obligație care poate avea natură contractuală sau extracontractuală sau poate avea ca obiect o prestație de a face sau de a nu face¹.

Din caracterul accesoriu al contractului de fideiusiune decurg următoarele consecințe:

i. Fideiusiunea nu poate exista decât pentru o obligație valabilă. Orice cauză de nulitate, absolută sau relativă, a obligației principale atrage și nulitatea fideiusiunii.

---

¹ L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu, *Tratat elementar de drept civil - Obligațiile*, Ed. Universul Juridic, București, 2012., p. 783.

Excepție face situația în care debitorul se poate elibera invocând incapacitatea sa, cu condiția ca fideiusul să cunoască aceste împrejurări;

ii. Orice cauză de ineficacitate sau de stingere a obligației principale beneficiază fideiusiunii. Dacă însă este garantată o obligație naturală, iar fideiusul a cunoscut această împrejurare la momentul încheierii contractului, acesta nu poate refuza executarea obligației;

iii. Fideiusul poate opune creditorului toate mijloacele de apărare pe care le putea opune debitorul principal, afară de cele care îi sunt strict personale acestuia din urmă sau care au fost excluse prin angajament asumat de fideiusul (art. 2296 C. civ.);

iv. Fideiusul va executa obligația doar dacă și în măsura în care debitorul nu a executat obligația principală;

v. Fideiusiunea se limitează la întinderea obligației principale. Fideiusiunea care depășește ceea ce este datorat de debitorul principal sau care este contractată în condiții mai oneroase nu este valabilă decât în limita obligației principale.

Fideiusiunea este prin esență o modalitate de garantare a executării obligațiilor, iar nu un mecanism juridic de obținere de către creditor a unui profit patrimonial în dauna fideiusorului și în lipsa unei contraprestații.

În schimb, fideiusiunea poate fi contractată doar pentru o parte din obligația principală sau în condiții mai puțin oneroase (art. 2291 C. civ.).

vi. În lipsa unei stipulații contrare, fideiusiunea unei obligații principale se întinde la toate accesoriile acesteia, chiar și la cheltuielile ulterioare notificării făcute fideiusorului și la cheltuielile aferente cererii de chemare în judecată a acestuia. Fideiusul datorează cheltuielile de judecată și de executare silită avansate de creditor în cadrul procedurilor îndreptate împotriva debitorului principal numai în cazul în care creditorul l-a înștiințat din timp (art. 2290 C. civ.).

Observăm că fideiusul își asumă răspundere și pentru eventuale penalități sau dobânzi, legale sau contractele, aplicabile pentru neexecutarea obligației principale de către debitor. Deși legea nu prevede, opinăm că fideiusul poate fi obligat să suporte eventuale accesorii la obligația principală chiar dacă nu au fost sau nu puteau fi cunoscute de către acesta la momentul încheierii fideiusiunii.

În situația în care fideiusul dorește să se protejeze de eventuale accesorii pe care nu le prevede la momentul încheierii fideiusiunii, are posibilitatea de stipula în contract faptul că nu își asumă executarea unor eventuale accesorii la obligația principală. În caz contrar, se poate prezuma că fideiusul și-a sumat riscul de a suporta și astfel de accesorii, cunoscute sau nu.

În ceea ce privește cheltuielile de judecată și de executare silită, legiuitorul urmărește să îl protejeze pe fideiusul împotriva stabilirii în sarcina acestuia unor obligații de plată care pot fi evitate. Astfel, dacă debitorul nu își execută obligația, creditorul este obligat să informeze fideiusul că urmează să demareze anumite

proceduri judiciare care pot genera cheltuieli suplimentare care, în cele din urmă, pot fi suportate chiar de către fideiutor.

În această situație, fideiutorul, pentru a evita aceste cheltuieli, va executa el însuși obligația principală.

Trebuie totuși precizat că în situația în care creditorul omite să îl înștiințeze pe fideiutor cu privire la procedurile pe care urmează să le demareze împotriva debitorului, nu se poate susține că, creditorul va suporta costurile ocazionate de aceste demersuri. Debitorul nu v-a putea invoca în beneficiul său neinformarea fideiutorului. În cele din urmă, cheltuielile vor fi suportate de către debitor.

vii. Prorogarea termenului obligației principale și decăderea din decăderea din termen a debitorului produce efecte și față de debitor.

Astfel, dacă creditorul și debitorul au convenit prorogarea termenului obligației principale, aceasta îi va beneficia și fideiutorului iar creditorul nu v-a putea solicita fideiutorului executarea obligației. În același sens, dacă debitorul este decăzut din termenul obligației principale, fideiutorul nu poate opune creditorului neajungerea la scadență.

Cu toate acestea, trebuie precizat că prorogarea termenului obligației principale nu afectează dreptul de regres al fideiutorului împotriva debitorului, astfel cum prevăd dispozițiile art. 2312 alin. (2) C. civ.

2. Fideiusiunea este un contract solemn

Dispozițiile art. 1174 alin. (2) din C. civ. prevăd că este solemn acel contract a cărui validitate este condiționată de îndeplinirea unor formalități prevăzute de lege. Iar art. 2282 prevede că *Fideiusiunea nu se prezumă, ea trebuie asumată în mod expres printr-un înscris, autentic sau sub semnătură privată, sub sancțiunea nulității absolute.*

Așadar, pentru încheierea valabilă a contractului de fideiusiune este necesar ca acesta să îmbrace formă scrisă, fie sub semnătură privată, fie în formă autentică.

Această condiție a formei este o excepție de la principiul consensualismului reglementat la art. 1178 C. civ., și urmărește să protejeze atât interesele fideiutorului, asigurând consimțământul acestuia asupra întinderii contractului, dar și asupra opțiunii exprimate față de clauzele esențiale specifice fideiusiunii, respectiv beneficiul de discuțiune și cel de diviziune, dar și creditorul, care are la îndemână un înscris care îi mărește considerabil posibilitatea de a beneficia de executarea obligației din raportul juridic principal.

De asemenea, considerăm că această cerință a legiuitorului urmărește să asigure o eficiență sporită a acestui mecanism de garantare și, în consecință, să obțină o siguranță și o eficiență sporită a executării conforme în cadrul raporturilor juridice obligaționale.

Chiar dacă contractul de fideiusiune are caracter accesoriu contractului principal, nu împrumută forma acestuia din urmă. De pildă, chiar dacă contractul principal este încheiat prin simplul acord de voință a părților, fără a îmbrăca o formă scrisă, contractul de fideiusiune va fi valabil încheiat doar dacă este încheiat în formă autentică sau sub semnătură privată.

De asemenea, dacă contractul principal este încheiat în formă autentică, contractul de fideiusiune este valabil chiar dacă a fost încheiat sub semnătură privată.

3. Fideiusiunea este, în principiu, un contract unilateral

Plecând de la dispozițiile art. 1171 C. civ., care prevăd că este sinalagmatic acel contract în cadrul căruia obligațiile părților sunt reciproce și interdependente, apreciem că, în principiu, contractul de fideiusiune este un contract unilateral deoarece doar fideiutorul se obligă.

Cu toate acestea, caracterul unilateral nu este de esență contractului de fideiusiune, iar acest lucru reiese chiar cuprinsul dispozițiilor art. 2280 C. civ. care prevăd că acesta poate fi încheiat în schimbul unei remunerații.

În acest caz, suntem în prezența unor obligații reciproce și interdependente. Fideiutorul va executa obligația asumată prin contractul de fideiusiune, respectiv obligația neexecutată de către debitorul principal, iar creditorul va achita prețul fideiusiunii.

Trebuie avut în vedere faptul că nu orice obligație existentă în sarcina creditorului față de fideiutor atribuie contractului caracter bilateral. În acest sens, facem trimitere la teza finală a art. 1171 C. civ. care prevede că, contractul este unilateral chiar dacă executarea lui presupune obligații în sarcina ambelor părți însă acestea nu sunt reciproce și interdependente.

Astfel, de pildă, obligația creditorului de a oferi fideiutorului, la cererea acestuia, orice informații utile cu privire la conținutul și modalitatea obligației principale și asupra stadiului executării acesteia, nu oferă contractului caracter bilateral.

De asemenea, fideiusiunea își păstrează caracterul unilateral și în situația în care, pentru încheierea contractului, debitorul își asumă față de fideiutor anumite obligații de plată, deoarece aceste obligații fac obiectul unui contract distinct, încheiat între debitor și fideiutor, care nu afectează existența și întinderea contractului de fideiusiunea încheiat cu creditorul.

Calificarea contractului sub acest aspect comportă importanță față de efectele acestuia și de mijloacele de apărare pe care le are la îndemână fideiutorul.

Astfel, în situația în care contractul de fideiusiune este unilateral, fideiutorul poate utiliza mijloacele de apărare specifice acestui contract. Evident, cu condiția să nu fi renunțat prin contract la o parte din acestea (beneficiul de discuțiune, beneficiul de diviziune).

Însă, dacă creditorul s-a obligat ca în schimbul fideiushiunii să achite fideiursorului un preț sau o altă contraprestație și astfel contractul a devenit sinalagmatic, fideiursorul are la îndemână și posibilitatea de a invoca excepția de neexecutare, în condițiile legii.

În această situație, dacă obligația creditorului este scadent anterioară obligației fideiursorului, chiar dacă debitorul din contractul principal nu și-a executat obligația garantată, creditorul nu v-a putea solicita fideiursorului executarea obligației dacă el însuși nu și-a executat obligația asumată față de fideiursor.

Un alt aspect important care derivă din calificarea contractului de fideiushiune în contract unilateral sau bilateral, atunci când a fost semnat sub semnătură privată, ține de puterea doveditoare a contractului în fața instanțelor de judecată.

Dispozițiile art. 273 alin. (1) din C. proc. civ. prevăd că înscrisul sub semnătură privată, recunoscut de cel căruia îi este opus sau, după caz, socotit ca recunoscut, face dovadă între părți până la probă contrară.

În situația în care partea potrivnică dintr-un litigiu nu recunoaște un contract de fideiushiune invocat, pentru ca instanța de judecată să atribuie putere doveditoare contractului este necesar a fi îndeplinite anumite cerințe prevăzute de norma de procedură, diferențiate în funcție de caracterul unilateral sau bilateral al contractului, după cum urmează:

i. În speță, dacă contractul de fideiushiune încheiat sub semnătură privată este sinalagmatic, sunt incidente dispozițiile art. 274 C. proc. civ., care prevăd că acesta are putere doveditoare numai dacă a fost făcut în atâtea exemplare originale câte părți cu interese contrare sunt. Fiecare exemplar original trebuie să facă mențiune despre numărul originalelor ce au fost făcute.

Astfel, partea care invocă în instanță un contract de fideiushiune sinalagmatic, încheiat sub semnătură privată, nerecunoscut de partea potrivnică, trebuie să facă dovada că a fost încheiat în suficiente numere de exemplare originale câte părți cu interese contrare sunt.

Această cerință nu este necesară dacă părțile, de comun acord, au depus un singur exemplar la un terț ales de ele.

ii. În speță, dacă contractul de fideiushiune încheiat sub semnătură privată este unilateral, iar obligația garantată are ca obiect plata unei sume de bani sau a unei cantități de bunuri fungibile, sunt incidente dispozițiile art. 275 C. proc. civ. care prevăd că acesta are putere doveditoare dacă este în întregime scris cu mâna fideiursorului sau cel puțin ca, în afară de semnătură, să fie scris cu mâna sa „bun și aprobat pentru...”, cu arătarea în litere a sumei sau a cantității datorate.

Sancțiunea nerespectării cerințelor arătate mai sus este prevăzută de art. 276 C. proc. civ. și constă în aceea că înscrisurile sub semnătură privată invocate vor putea fi socotite ca început de dovadă scrisă.

Astfel, contractul de fideiushiune încheiat sub semnătură privată invocat în fața instanței de judecată și care nu îndeplinește cerințele arătate va putea fi considerat (*doar*) început de dovadă scrisă.

În mod normal un început de dovadă scrisă poate fi coroborat cu alte probe, de pildă cu martori sau prezumții, și astfel va avea putere doveditoare într-un proces civil. În acest sens prevăd dispozițiile art. 310 C. proc. civ.: „Începutul de dovadă scrisă poate face dovadă între părți numai dacă este completat prin alte mijloace de probă, inclusiv prin proba cu martori ori prin prezumții”.

Însă, în cazul contractului de fideiusiune situația este diferită deoarece dispozițiile art. 309 alin. (3) C. proc. civ. prevăd că în cazul în care legea cere formă scrisă pentru validitatea unui act juridic, acesta nu poate fi dovedit cu martori. Iar dispozițiile art. 329 ultima teză din C. proc. civ. prevăd că prezumțiile pot fi primite numai în cazul în care legea admite dovada cu martori.

Rezultă așadar că în cazul contractului de fideiusiune sub semnătură privată nu pot fi admise ca probe martorii și prezumțiile.

Or, într-o atare situație, dacă contractul de fideiusiune invocat nu îndeplinește cerințele art. 274 sau art. 275 C. proc. civ., după caz, acesta nu are putere doveditoare în fața instanțelor de judecată (în lipsa altor probe admise de lege), iar partea care l-a invocat se află astfel într-o situație dificilă.

Trebuie menționat că cerințele art. 274 și art. 275 C. proc. civ. nu se aplică în raporturile dintre profesioniști.

4. Fideiusiunea este un contract cu titlu gratuit sau oneros

Chiar dispozițiile art. 2280 C. civ. prevăd că fideiusiunea poate fi cu titlu gratuit sau oneros. Caracterul contractului sub acest aspect va fi dat de părți.

Însă, în general, contractul de fideiusiune este cu titlu gratuit dat fiind faptul că dorința fideiursorului de a garanta executarea obligației debitorului rezultă dintr-o relație de prietenie și de încredere existentă între aceștia și nu urmărește obținerea unei contraprestații din partea creditorului.

Fideiusiunea este un act de bine facere față de debitor, care se reflectă în lipsa unei contraprestații din partea creditorului pentru obligația pe care și-o asumă fideiursorul.

Dreptul de regres recunoscut fideiursorului față de debitor nu afectează calificarea contractului de fideiusiune deoarece acesta privește strict relația juridică dintre aceștia, distinctă de relația juridică dintre fideiursor și creditor. Aceași concluzie este și în situația în care, în schimbul fideiusiunii, debitorul se obligă față de fideiursor.

Dacă în schimbul fideiusiunii creditorul își asumă obligații față de fideiursor, de pildă plata unei sume de bani, suntem în prezența unui contract oneros, cu toate efectele ce decurg din această calificare, arătate mai sus (posibilitatea invocării excepției de neexecutare, aspecte de procedură în materia probelor).

5. Contractul de fideiusiune este *intuitu personae*

Caracterul *intuit personae* al contractului de fideiusiune reiese din dispozițiile art. 2319 C. civ., care prevăd în mod expres faptul că fideiusiunea încetează prin decesul fideiursorului, chiar dacă există stipulație contrară.

Acest caracter al fideiusiunii, reglementat și de legiuitor, așa cum am arătat și mai sus, rezultă din împrejurarea că dorința fideiursorului de a garanta executarea obligației asumate de debitor este întemeiată pe o relație de prietenie și de încredere dintre aceștia. Or, moștenitorii fideiursorului se pot afla în situația de a nu-și însuși și continua această relație.

Există însă în doctrină și poziții potrivit cărora contractul de fideiusiune nu este unul *intuit persone*, nu este încheiat în considerarea persoanei fideiursorului și, cu atât mai puțin a creditorului, iar faptul că art. 2318 C. civ. prevede că fideiusiunea încetează prin decesul fideiursorului nu este de natură să semnaleze că ea a fost încheiată în considerarea persoanei acestuia².

Precizăm că, în reglementarea vechiului Cod civil, art. 1658 prevedea că îndatoririle fideiursorului se transmiteau moștenitorilor. Apreciem că în vechea reglementare faptul că contractul de fideiusiune nu era unul *intuitu personae* era evident prin prisma acestor dispoziții.

6. Contractul de fideiusiune este comutativ

Este comutativ contractul în care, la momentul încheierii sale, existența drepturilor și obligațiilor părților este certă, iar întinderea acestora este determinată sau determinabilă; este aleatoriu contractul care, prin natura lui sau prin voința părților, oferă cel puțin uneia dintre părți șansa unui câștig și o expunere totodată la riscul unei pierderi, ce depind de un eveniment viitor și incert (art. 1173 C. civ.).

În doctrină s-a considerat că fideiusiunea nu are caracter aleatoriu întrucât, chiar dacă nu poate determina dacă are de îndeplinit vreo obligație, deoarece depinde de conduita debitorului, fideiursorul nu are șansa unui câștig. Se sugerează astfel că fideiusiunea este contract comutativ doar pentru că nu este aleatoriu³.

Apreciem că fideiusiunea este un contract comutativ întrucât îndeplinește întrutotul cerințele încadrării în această categorie dacă la momentul încheierii acesteia obligația debitorului este certă iar întinderea determinată sau determinabilă. La momentul încheierii contractului de fideiusiune ambele părți cunosc existența și întinderea drepturilor și obligațiilor acestora. Faptul că obligația fideiursorului este sub condiție și depinde de conduita debitorului nu lipsește părțile de cunoașterea obligației fideiursorului.

² S.I. Vidu, *Este contractul de fideiusiune unul intuitu personae?*, în Revista română de drept al afacerilor, nr. 6/2016.

³ E. Veress, *op.cit.*, p. 69.

De altfel, o interpretare contrară ar duce la concluzia că orice contract afectat de o condiție, cunoscută de părți, este aleatoriu.

Este însă adevărat că fideiusiunea va putea fi considerată aleatorie dacă obligațiile pe care le garantează decurg dintr-un contract aleatoriu, deoarece contractul principal imprimă fideiusiunii caracterul său⁴.

Bibliografie

I. MONOGRAFII, TRATATE

1. Baias F.A., Chelaru E., R. Constantinovici, Macovei I., *Noul Cod Civil – Comentariu pe articole*, ed. A 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2014.
2. Boroi G., Anghelescu C.A., *Curs de drept civil. Partea generală*, ed. A 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2012.
3. Boroi G., Spineanu-Matei O., Theohari D.N., Constanda A., Răducanu G., Negriță C., Gavriș D.M., Păncescu F.G., Dănăilă V., Eftimie M., *Noul Cod de procedură civilă – Comentariu pe articole*, Ed. Hamangiu, București, 2013.
4. Chiutacu F., *Drept civil - Teoria generală a obligațiilor*, Ed. Themis Cart, Slatina, 2009.
5. Pop L., Popa I.F., Vidu S.I., *Tratat elementar de drept civil – Obligațiile*, Ed. Universul Juridic, București, 2012.
6. Stănescu C., Bârsan C., *Drept civil. Teoria generală a obligațiilor*, ediția a IX-a, revizuită și adăugită, Ed. Hamangiu, București, 2008.
7. Veress E., *Contractul de fideiusiune*, Ed. C.H. Beck, București, 2015.

II. ARTICOLE, STUDII

1. Ciutacu F., *Caracterul accesoriu al fideiusiunii. Generalități. Consecințe*, document disponibil online la adresa <https://www.juridice.ro/600370/caracterul-accesoriu-al-fideiusiunii-generalitati-consecinte.html>.
2. Ciutacu F., *Raporturile dintre debitorul principal și fideiutor*, document disponibil online la adresa <https://www.juridice.ro/595520/raporturile-dintre-debitorul-principal-si-fideiutor.html>.
3. Ciutacu F., *Raporturile dintre creditor și fideiutor (I)*, document disponibil online la adresa <https://www.juridice.ro/594594/raporturile-dintre-creditor-si-fideiutor-i.html>.
4. Ciutacu F., *Raporturile dintre creditor și fideiutor (II)*, document disponibil online la adresa <https://www.juridice.ro/595103/raporturile-dintre-creditor-si-fideiutor-ii.html>.

---

⁴ Ibidem.

5. Ciutacu F., *Accesorialitatea – criteriu de delimitare a fideiusiunii față de alte instituții juridice*, document disponibil online la adresa <https://www.juridice.ro/547368/accesorialitatea-criteriu-de-delimitare-a-fidejusiunii-fata-de-alte-institutii-juridice.html>.

6. Vidu S.I., *Este contractul de fideiusiune intuitu personae?*, în *Revista Română de Drept al Afacerilor* nr. 6/2016.

III. LEGISLAȚIE

1. Codul civil de la 1818 (Codul Caragea).

2. Codul civil din 26 noiembrie 1864, republicată în *Monitorul Oficial al României* nr. 45 din 24.02.1948.

3. Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată în *Monitorul Oficial al României* nr. 505 din 15.07.2011.

4. Legea nr.134/2010 privind Codul de procedură civilă, republicată în *Monitorul Oficial al României* nr. 247 din 10.04.2015.

5. Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, publicată în *Monitorul Oficial al României* nr. 409 din 10.06.2011.

6. Legea nr. 76/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 134/2010 privind Codul de procedură civilă, publicată în *Monitorul Oficial al României* nr. 365 din 30.05.2012.